

Větší význam než dramatická produkce vzniklá v rámci surrealistického hnutí měla díla, která někteří surrealisté napsali poté, co se s ním rozešli nebo z něj byli vyloučeni. Herec a režisér Antonin Artaud (1896 – 1948), jeden z největších surrealistických básníků, který významně ovlivnil moderní francouzské divadlo, a **Roger Vitrac** (1899 – 1952), nejschopnější surrealistický dramatik, byli Bretonem ze surrealistického kroužku vyloučeni, poněvadž natolik podlehli svým nedůstojným komerčním instinktům, že chtěli hrát surrealistické hry v profesionálním divadle. Když koncem roku 1926 Breton Artauda a Vitracu zavrhl, založili spolu riskantní podnik, jemuž dali jméno **Divadlo Alfréda Jarryho**. Na programu byla Artaudova jednoaktovka *Zkažený žaludek aneb Pomatená matka* a Vitracovo *Tajemství lásky*.

Tajemství lásky je pravděpodobně nejzávažnějším pokusem o skutečně surrealistickou hru. Lze ji také považovat za příklad automatického psaní, poněvadž její převážnou část tvoří něžné a sadistické fantazie dvou milenců. Dekorace jsou inspirovány surrealistickými obrazy a tak například čtvrtá scéna představuje zároveň nádraží, jídelní vůz, mořské pobřeží, hotelovou halu, obchod s látkami a náměstí venkovského města. Minulost, přítomnost a budoucnost se prolínají jako ve snu a podobně splývá skutečné s možným. Přesto však jsou v tomto chaosu místa pozoruhodné básnické přesvědčivosti. Druhá Vitracova surrealistická hra *Viktor aneb Dítka u moci* měla premiéru 24. prosince 1924 a režíroval ji Artaud. Opouští chaos čistého automatismu a používá metod fraškovité a fantastické salónní komedie. Stejně jako později u Ionesca je hra směsicí zparodovaného tradičního divadla a čisté absurdity. *Viktor* byl v Paříži znovu úspěšně uveden v roce 1962 (v Anouilhově režii). Ionescův úspěch mu uvolnil cestu.

V pozdějších hrách se Vitrac vrací k tradičnímu dramatu, některé však stále nesou stopy jeho surrealistického období. Dokonce i tak společenská a politická hra jako *Rána u Trafalgaru*, obraz pařížské společnosti před první světovou válkou, během ní a po ní (premiéru měla v roce 1934) a *Vlkodlak*, komedie odehrávající se v elegantním ústavu pro choromyslné, prozrazuje surrealistickou školu autorovou technikou dialogů, jež mezi sebou vedou blázni.

Martin Esslin (Podstata, tradice a smysl absurdního divadla)